

Hur ser svenskarnas pensionsplaner ut?

En studie av Uttagsplaneraren
på minPension

Denna rapport har utarbetats inom ramen för projektet "Digitalization of Pension Claiming in Sweden" vid Jönköping University. Projektet har finansierats av Familjen Kamprads stiftelse (ref. nr 20210086). Författarna vill även rikta ett tack till The Hamrin Foundation, vars anslag (ref. nr 2023-09) möjliggör en fortsatt-ning på forskningsprojektet kring digitala hjälpmedel för pensions planering. Ett särskilt tack riktas även till Ivar Wahlstein, tidigare forsknings assistent inom projektet och numera statistiker på minPension, för värdefull hjälp med dataanalys och synpunkter på rapporten. Vi vill även tacka Torbjörn Körmark för hans arbete med att ta fram data. Vidare vill vi tacka Dan Adolphson Björck och Lars-Ove Wängemar på minPension för deras insiktsfulla kommentarer och diskussioner under hela processen. Slutligen vill vi även tacka Patrik Malmquist, Anders Lundström och Kristina Lindmark, tidigare på minPension, för deras insatser som gjorde projektet möjligt.

Om rapportförfattarna

Johannes Hagen: Docent i nationalekonomi vid Internationella Handelshögskolan i Jönköping, Jönköping University

Andrea Schneider: Docent i nationalekonomi vid Internationella Handelshögskolan i Jönköping, Jönköping University

Analys och slutsatser står rapportförfattarna för.

Sammanfattning av rapporten

Hur många använder Uttagsplaneraren?

Uttagsplaneraren lanserades på minPension år 2019 för att underlätta för sparare att planera sin pension.

128 000 personer har sparat minst en plan i Uttagsplaneraren.

Minst tre gånger så många har loggat in i verktyget utan att spara någon plan.

Totalt har 287 000 planer sparats i Uttagsplaneraren (till och med april 2024).

Antalet sparade planer har stadigt ökat över tid.

Vilka använder Uttagsplaneraren?

Uttagsplaneraren används främst av personer i 65-årsåldern.

Fyra av tio 65-åringar har loggat in på Uttagsplaneraren.

Andelen användare är högre bland grupper med högre utbildning och inkomster.

Andelen användare ökar ju fler tjänstepensionsförsäkringar man har.

Användningsgraden varierar avsevärt mellan olika avtalsområden.

Hur ser planerna ut?

Fyra av tio pensioner planeras att tas ut vid 65 års ålder, både allmän pension och tjänstepension.

En nästan lika stor andel planeras att tas ut före 65 års ålder.

De flesta planerar att ta ut sin tjänstepension samtidigt som de tar ut den allmänna pensionen.

Endast fyra av tio av tjänstepensioner planeras att betalas ut livsvarigt.

En av fem tjänstepensioner planeras att tas ut på 15 eller 20 år.

Var femte tjänstepension planeras att tas ut över fem år, och ungefär lika många över tio år.

Generellt sett ökar den planerade uttagstiden med uttagsåldern.

Hur ser planerna ut för olika grupper?

Kvinnor och män uppvisar likartade fördelningar vad gäller planerad uttagsålder för tjänstepension.

Kvinnor väljer livsvarigt uttag i större utsträckning än män, men de väljer också oftare kortare planerade uttagstider på fem och tio år.

Det finns ett positivt samband mellan utbildningsnivå och planerad uttagsålder.

Andelen som väljer livsvarigt uttag ökar med högre utbildningsnivå.

Andelen sena uttag ökar med stigande inkomst.

Planerad uttagsålder och uttagstider skiljer sig avsevärt mellan olika avtalsområden.

Vilka effekter får Uttagsplaneraren på användarnas beslut?

Planerna stämmer oftast överens med hur UP-användarna faktiskt tar ut sina pensioner.

Att använda Uttagsplaneraren är kopplat till ett *längre* arbetsliv, *senare* uttagsålder och *kortare* uttagstider i tjänstepensionen.

(Sambandet justerar för olika demografiska och socioekonomiska faktorer som kan påverka både benägenheten att använda Uttagsplaneraren och själva utfallet. Det bör därför tolkas med viss försiktighet när det gäller slutsatser i förhållande till kausalitet.)

Rekommendationer från rapportförfattarna

Gör verktyget så enkelt som möjligt utan att kompromissa gällande de detaljer och funktioner som krävs för användare som vill göra mer avancerade och anpassade prognoser.

Skicka påminnelser via e-post eller sms för att uppmuntra användare som har påbörjat men inte slutfört sina planer att återvända till minPension, slutföra dessa planer och utforska fler alternativ.

Utöka möjligheterna för användarna att initiera uttaget av sina pensioner via Uttagsplaneraren.

Öka tillgängligheten för socioekonomiskt svagare grupper genom exempelvis riktade kampanjer och utbildningsinsatser.

Uppmuntra längre uttagstider vad gäller tjänstepension.

Kommunicera tydligt riktåldern¹ i Uttagsplaneraren, exempelvis genom att använda scenarier där den sätts som standardval.

Använd olika typer av nudge för att användare ska välja en senare uttagsålder och längre uttagstider.

Säkerställ att minPension erbjuder lättillgänglig och aktuell information om regler och möjligheter inom både den allmänna pensionen och de olika tjänstepensionsavtalen.

¹ Riktålder är en pensionsålder som tar hänsyn till den ökande medellivslängden i Sverige. Riktåldern kommer att styra vid vilken ålder man kan få de olika delarna inom den allmänna pensionen.

Innehåll

1. Inledning	8
1.1 Bakgrund	8
1.2 Syfte	8
1.3 Data och urval	9
2. Hur många använder Uttagsplaneraren?	10
3. Vilka använder Uttagsplaneraren?	12
3.1 Ålder och socioekonomi	12
3.2 Antal tjänstepensionsförsäkringar och avtalsområde	13
4. Hur ser planerna ut?	16
4.1 Planerad uttagsålder	16
4.2 Planerad uttagstid	17
5. Vilka effekter får Uttagsplaneraren på användarnas beslut?	19
5.1 Tar användarna ut sina pensioner enligt planen?	19
5.2 Skillnader i uttagsval mellan UP-användare och andra	20
5.2.1 Uttagsålder och uttagstid i tjänstepensionen	20
5.2.2 Uttagsålder i allmän pension	22
5.3 Skillnader i arbetsmarknadsutfall mellan UP-användare och andra	23
5.3.1 Sysselsättning	23
5.3.2 Kombinera pensionsuttag och arbete	25
6. Slutsatser och diskussion	27
Referenser	29
Appendix	30
A1: Beskrivning av datamaterialet	30
A2: Regressionsmodeller	30
A3: Planerad uttagsålder och uttagstid i olika grupper	31
A3.1 Kvinnor och män	31
A3.2 Utbildningsnivå	32
A3.3 Inkomst	33
A3.4 Avtalsområde	33

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Det svenska pensionssystemet präglas av en stor valfrihet, både vad gäller allmän pension och tjänstepension, och blivande pensionärer har ofta flera tjänstepensionsförsäkringar att ta ut. Att förstå vilka valmöjligheter som finns och konsekvenserna av olika uttagsstrategier blir snabbt minst sagt krångligt. Möjligheten att kombinera uttag av pension med arbete öppnar också upp möjligheter för mer komplexa uttagsstrategier.

På minPension kan svenska pensionssparare få en samlad överblick över hela sin pension, det vill säga allmän pension, tjänstepension och privata pensionsförsäkringar.² Användarna kan även göra pensionsprognoser för att förstå hur olika beslut påverkar den framtida pensionen. Emellertid är minPensions prognosverktyg inte särskilt anpassat för en mer detaljerad planering av hur pensionen kan tas ut.

I rapporten "Att gå i pension – varför så krångligt?" lyfte Riksrevisionen fram behovet av ett mer detaljerat planeringsverktyg (Riksrevisionen, 2014; Pensionsmyndigheten, 2015). Under våren 2016 påbörjades därför ett utvecklingsarbete, och tre år senare lanserades Uttagsplaneraren på minPension (i denna rapport även kallad UP).

Uttagsplaneraren är tillgänglig för användare på minPension från och med att man fyller 54. Användare får då möjlighet att simulera olika uttagsstrategier där både uttagsålder och uttagstid kan anges för varje enskild pension. Uttagsplaner kan sparas och jämföras med andra planer. Användaren får spara en "checklista" över vad som behöver göras och vem man ska vända sig till för att ta ut pensionerna enligt sin uttagsplan. För att uttagsplanerna ska stämma överens med de faktiska utbetalningarna baseras prognoserna i regel på pensionsbolagens egna beräkningar. Till skillnad från den vanliga prognosen på minPension tar Uttagsplaneraren även hänsyn till skatter.

Syftet med Uttagsplaneraren är att tillhandahålla tillförlitlig och användbar information till personer som snart kommer att gå i pension. Det finns även en långsiktig ambition att skapa en sammanhållen ansökningsprocess för pensionsuttag samt att erbjuda bättre information för "jobbonärer" som redan har påbörjat sitt pensionsuttag. Sammantaget har Uttagsplaneraren goda förutsättningar att bli ett användbart verktyg för svenska pensionssparare.

Möjligheten att kombinera uttag av pension och arbete öppnar också upp möjligheter för mer komplexa uttagsstrategier.

1.2 Syfte

I den här rapporten undersöker vi hur stor spridning Uttagsplaneraren har fått, både i befolkningen som helhet och i olika grupper, och hur de använder denna funktion. Vi analyserar även innehållet i de planer som har sparats i Uttagsplaneraren med särskilt fokus på uttagstid och uttagsålder samt hur väl dessa planer överensstämmer med de faktiska beslut som användarna fattar gällande sin pension.

Rapporten ger värdefulla insikter om vilka grupper som i större eller mindre utsträckning använder sig av verktyget, hur frekvent det används, och om användandet i slutändan påverkar deras val. Insikter när det gäller användarbeteenden kan vara till nytta för minPension och andra aktörer i pensionsbranschen i deras fortsatta utvecklingsarbete med Uttagsplaneraren och andra digitala hjälpmedel för pensionssparare. Slutligen tillför rapporten ny kunskap om hur blivande pensionärer planerar sina pensionsuttag.

² Privatsparande utanför pensionssystemet, såsom investeringssparkonton och kapitalförsäkringar återfinns inte på minPension.

1.3 Data och urval

Analysen i rapporten bygger på individdata från Statistiska centralbyrån (SCB) och minPension. Urvalet omfattar samtliga folkbokförda individer i Sverige födda mellan 1943 och 1969, det vill säga personer som var mellan 54 och 80 år gamla år 2023. För dessa individer har information gällande socioekonomi och demografi inhämtats från SCB:s databas LISA.³

Många i denna åldersgrupp har använt minPensions tjänster och finns därför registrerade i minPensions olika databaser. Från minPension har vi bland annat samlat in uppgifter om samtliga planer som användare har sparat i Uttagsplaneraren mellan september 2019 och april 2024.

Vi har även inhämtat information om de prognoser som användare har gjort på minPensions webbplats samt uppgifter om deras nuvarande pensionsförsäkringar.⁴ För enkelhetens skull benämner vi ibland användare av Uttagsplaneraren som UP-användare.

Datamaterialet ger därmed en unik inblick i vilka som har använt Uttagsplaneraren, hur deras pensionsplaner ser ut och hur UP-användarna skiljer sig från andra i samma åldersgrupp som inte använt sig av Uttagsplaneraren eller minPension överhuvudtaget. Vi presenterar en mer utförlig beskrivning av datamaterialet i rapportens appendix.

³ Mer information om LISA-databasen: www.scb.se/vara-tjanster/bestall-data-och-statistik/register/longitudinell-integrationsdatabas-for-sjukforsakrings--och-arbetsmarknadsstudier-lisa/

⁴ minPension bedömer att uppgifterna om intjänad pension täcker det allra mesta som människor tjänat in i Sverige – 100 procent av den allmänna pensionen, 99 procent av tjänstepensionerna och 95 procent av det privata pensionssparandet (minPension, 2023).

2. Hur många använder Uttagsplaneraren?

Vi börjar med att studera hur många planer som har sparats i Uttagsplaneraren sedan verktyget lanserades 2019.

Totalt har 287 745 planer sparats mellan september 2019 och april 2024. Dessa planer har sparats av drygt 128 000 personer, det vill säga drygt två planer per användare. Emellertid är dessa planer inte jämnt fördelade bland användarna. Tabell 1 visar att merparten av användarna endast har sparat en plan. Antalet användare som sparat två eller fler planer sjunker sedan snabbt.

I Uttagsplaneraren finns möjlighet att välja en plan. En vald plan kan ses som den plan som en person har beslutat att ta vidare till uttagsfasen. I praktiken innebär detta att man får en sammanfattning av sina val samt information om vart man ska vända sig för att få sin pension utbetald. Oftast består detta av länkar till respektive bolags webbplats, vanligtvis direkt till sidan för uttag av pension. Tabell 1 visar att ungefär var fjärde person som har sparat en plan även har valt en sådan.

I de flesta fall måste användaren själv kontakta respektive pensionsförvaltare för att initiera utbetalningen. I dagsläget finns möjligheten att starta utbetalningen direkt via Uttagsplaneraren för bolagen AMF, SPV samt Pensionsmyndigheten. Vid utgången av april 2024 hade 8 456 planer överförts till förvaltare för att påbörja utbetalning.

Det antal användare som har sparat en plan leder till en underskattning av det faktiska antalet personer som har använt Uttagsplaneraren på något sätt. Med hjälp av minPensions register över prognoshändelser kan vi ta reda på hur många personer som har använt Uttagsplaneraren utan att spara en plan.

Vi finner att över 470 000 personer har loggat in i Uttagsplaneraren, alltså betydligt fler än de drygt 128 000 som har sparat en plan. Merparten av de som har loggat in på

Uttagsplaneraren har med andra ord simulerat en plan⁵ utan att spara den. Dessa till synes passiva användare kan vara alltifrån personer som har "vänt i dörren" efter en enstaka inloggning till personer som har simulerat flera planer men som av någon anledning inte har valt att spara dem för fortsatt analys.

I en uppföljande analys, vars resultat inte redovisas i rapporten, har vi observerat att många användare verkar ha "vänt i dörren" – drygt hälften av UP-användarna har endast loggat in en enda gång. Denna andel minskar som förväntat med stigande ålder, men förblir ändå relativt hög bland 65-åringar. Bland dessa har mer än var tredje användare som har loggat in i Uttagsplaneraren endast gjort det vid ett enda tillfälle.

Bland användare som har sparat minst en plan är andelen som enbart har varit inloggad under en dag något lägre (omkring en av fyra användare). De som sparat en plan är alltså, inte helt oväntat, betydligt mer aktiva än användare som har loggat in i Uttagsplaneraren utan att spara någon plan.

Tabell 1. Användarstatistik för Uttagsplaneraren. September 2019 – april 2024.

Typ av användning	Antal
Antal sparade planer på Uttagsplaneraren	287 745
Antal valda planer	34 011
Antal överförda planer	8 546
Antal användare som har sparat minst en plan	128 441
Antal användare som har sparat 1 plan	66 491
Antal användare som har sparat 2–5 planer	54 547
Antal användare som har sparat fler än 5 planer	7 403
Antal användare som har loggat in på Uttagsplaneraren (till och med februari 2023)	472 033

⁵ Användarhistoriken i vårt datamaterial sträcker sig till och med februari 2023. Antalet användare som har loggat in på Uttagsplaneraren mäts därför vid en tidigare tidpunkt (februari 2023) jämfört med antalet användare som har sparat en plan (april 2024). Detta innebär att förhållandet mellan antalet inloggade personer och de med en sparad plan underskattas något.

Sedan lanseringen har användningen av Uttagsplaneraren ökat stadigt. Tabell 2 nedan visar att antalet sparade planer steg från cirka 37 400 år 2020 till cirka 78 000 år 2023. Vid utgången av april 2024 hade nästan 50 000 planer sparats. En liknande ökning syns även i antalet unika användare som har sparat en plan samt antalet valda planer. Under 2020 sparade knappt 23 000 personer en plan,

jämfört med över 40 000 enbart under perioden januari-april 2024.

Sedan lansering 2019 har användningen av Uttagsplaneraren ökat stadigt.

Tabell 2. Antal användare och antal sparade planer över tid i Uttagsplaneraren.

Användarbeteende	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Loggat in på minPension	470 523	558 885	657 650	687 772	244 251**	n/a
Loggat in på Uttagsplaneraren	59 664*	178 872	207 665	197 880	36 879**	n/a
Sparat minst en plan på Uttagsplaneraren	4 736*	22 892	31 065	33 382	40 414	26 468***
Sparade planer	7 228*	37 464	50 777	55 516	78 108	48 884***

Noter:

* September – december 2019.

** Januari – februari 2023.

*** Januari – april 2024.

Observera att antalet sparade planer på rad 4 inte stämmer överens med det totala antalet i Tabell 1. Detta beror på att knappt 10 000 planer i vårt datamaterial saknar information om datumet då planen skapades.

Sammanfattning

287 000 planer har sparats i Uttagsplaneraren.

128 000 personer har sparat minst en plan.

Minst tre gånger så många har loggat in i Uttagsplaneraren utan att spara någon plan.

Mer än hälften av dem som sparat en plan har bara sparat en plan.

Antalet sparade planer har ökat stadigt över tid.

Under de första fyra månaderna av 2024 sparades lika många planer som under hela 2021.

3. Vilka använder Uttagsplaneraren?

I förra avsnittet såg vi att omkring 470 000 personer har använt sig av Uttagsplaneraren. En knapp tredjedel av dessa har sparat minst en plan. I det här avsnittet gräver vi djupare i vad som utmärker dessa användare från andra pensionssparare i samma åldersgrupp.

3.1 Ålder och socioekonomi

Benägenheten att använda Uttagsplaneraren borde vara som störst i de åldrar då flest personer går i pension. Vi börjar därför med att beräkna antalet användare som andel av befolkningen mellan 54 och 80 år.⁶ Åldern anger den ålder som personen uppnått år 2023.

Figur 1 visar andelen som (i) aldrig använt minPension, (ii) använt minPension men inte Uttagsplaneraren och (iii) använt Uttagsplaneraren (och minPension).⁷ Notera att en person kategoriseras baserat på sin fullständiga historik av aktivitetshistorik på minPensions webbplats och inte bara på aktiviteter under ett givet år.

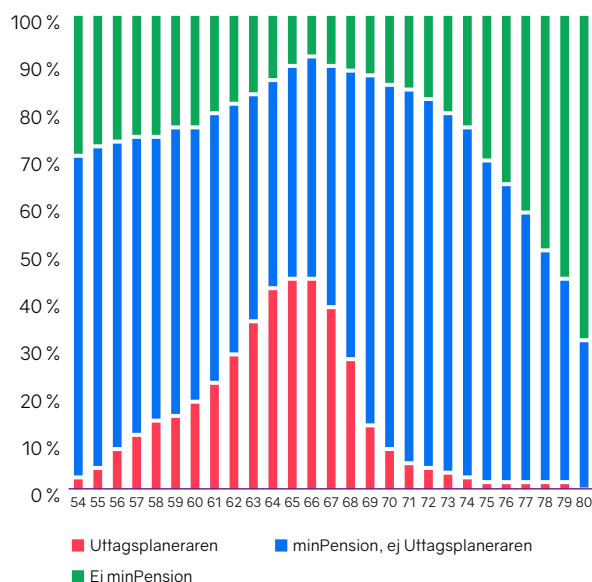
Mer än var tredje person i de högsta inkomstgrupperna har använt Uttagsplaneraren, jämfört med färre än var tionde person i de lägsta inkomstgrupperna.

Resultaten visar att andelen användare av både minPension och Uttagsplaneraren är som högst vid 66 års ålder. Hela nio av tio 66-åringar har vid något tillfälle använt minPension, och av dessa har nästan hälften – drygt 40 procent av samtliga 66-åringar – loggat in på Uttagsplaneraren åtminstone en gång.

Redan vid 54 års ålder är användningen av minPension hög, där cirka 70 procent som har använt tjänsten. Andelen användare ökar markant

från 54 års ålder och minskar snabbt efter 66. Att andelen som aldrig har använt minPension minskar med åldern speglar skillnaderna mellan födelsekohorter. 2023 års 80-åringar var 65 år 2008. Vid den tidpunkten hade minPension nyligen lanserats och användes av relativt få jämfört med dagens nivåer.

Figur 1. Andel användare av Uttagsplaneraren och minPension i relation till befolkningen.

Figur 2 visar andelen användare av Uttagsplaneraren inom olika grupper i åldrarna 55–70. Användarandelen är något högre bland män (23 %) än bland kvinnor (21 %). Vi ser även vissa skillnader beroende på civilstånd, där användargraden är som högst bland gifta.

De mest framträdande skillnaderna syns dock i sambandet med inkomst och utbildningsnivå. När det gäller inkomst har individerna rangordnats efter sin disponibla inkomst år 2021 inom respektive åldersgrupp. Mer än var tredje person i de högsta inkomstgrupperna har använt Uttagsplaneraren, jämfört med mindre än var tionde person i de lägsta inkomstgrupperna.

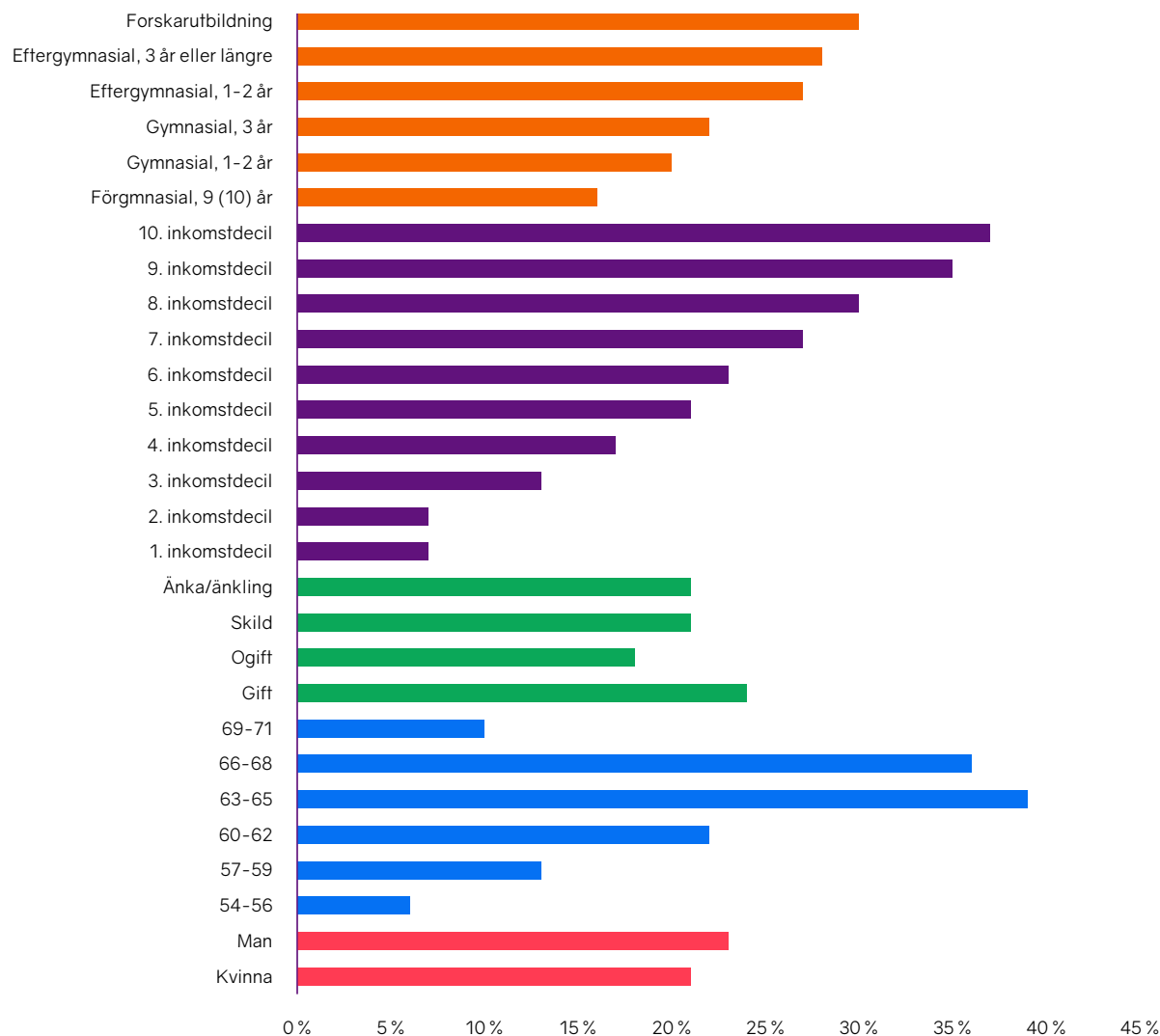
⁶ För att använda Uttagsplaneraren måste man ha fyllt 54 år. För minPension som helhet gäller en övre åldersgräns på 80 år.

⁷ Notera att individer kan begära att minPension raderar all information som har sparats av plattformen. Detta innebär att vissa individer som kategoriseras som "ej minPension" kan ha använt plattformen vid något tillfälle men sedan begärt att få sin information raderad. Dessa fall är dock mycket sällsynta.

Detta mönster skulle dels kunna förklaras av att högt utbildade med höga inkomster oftare har bättre förutsättningar och möjligheter att hitta och dra nytta av digitala hjälpmedel, dels av att de har starkare ekonomiska incitament att planera sin pension i mer detalj. En låg-inkomsttagare på grundskyddsnivå har inte

samma behov av ett avancerat planeringsverktyg, då valmöjligheterna är färre och mer lättöverskådliga. Det är i detta sammanhang viktigt att poängtera att behovsprövade bidrag, såsom bostadstillägg för pensionärer och äldreförsörjningsstöd, inte ingår i beräkningarna i Uttagsplaneraren.

Figur 2. Andel användare av Uttagsplaneraren i olika grupper i åldersgruppen 55 – 70.

3.2 Antal tjänstepensionsförsäkringar och avtalsområde

I denna del undersöker vi hur andelen användare av Uttagsplaneraren varierar beroende på antalet tjänstepensionsförsäkringar och vilket avtalsområde man tillhör. Blivande pensionärer har möjlighet att fatta ett unikt uttagsbeslut för varje pensionsförsäkring. Det är därför rimligt att anta att användare med fler försäkringar har

ett större behov av ett detaljerat verktyg såsom Uttagsplaneraren.

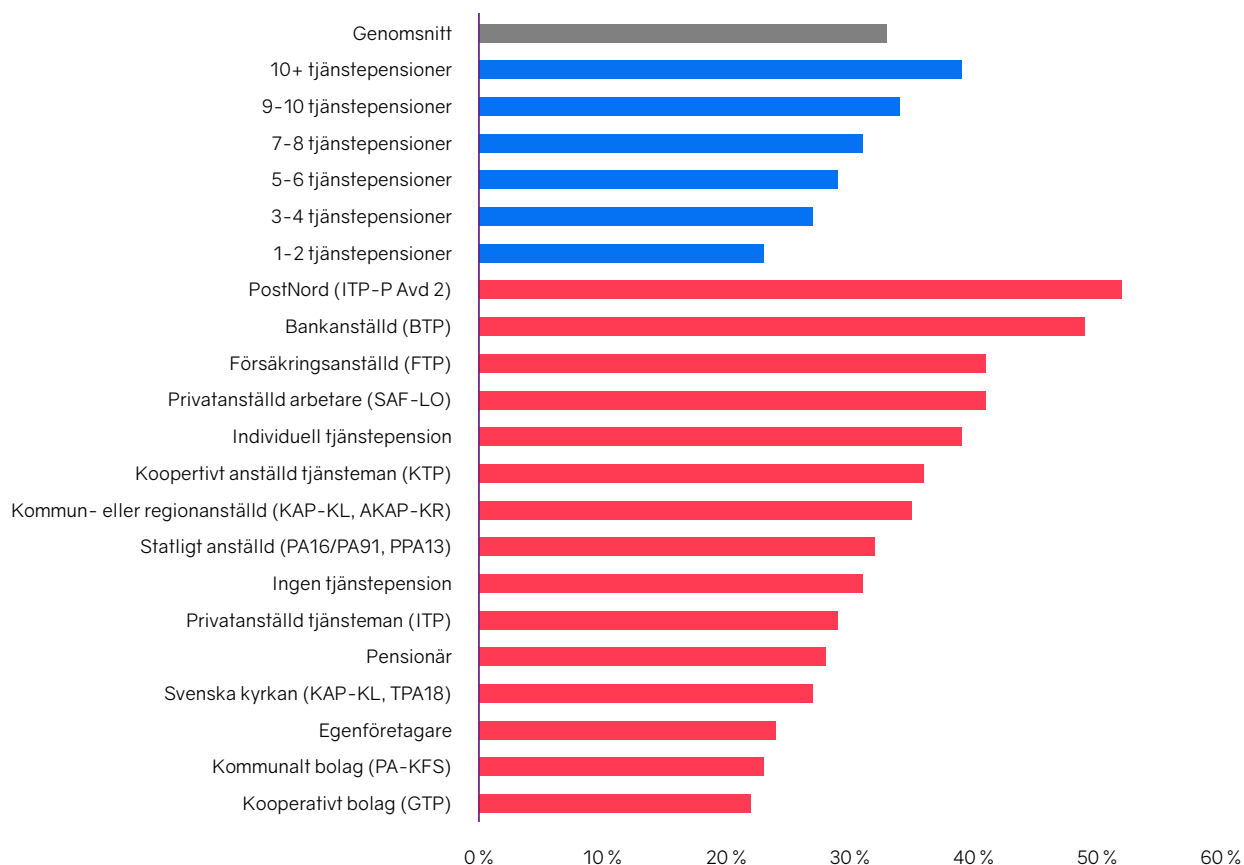
Eftersom dessa uppgifter hämtas från minPensionsregister begränsas populationen till aktiva användare av minPension, det vill säga personer som har loggat in minst en gång under de senaste två åren eller använt Uttagsplaneraren under de senaste fem åren. I genomsnitt har användarna av

Uttagsplaneraren sju olika tjänstepensionsförsäkringar, men spridningen är betydande.

Figur 3 visar andelen användare av Uttagsplaneraren uppdelat efter antalet tjänstepensionsförsäkringar. Bland användare med 1–2 tjänstepensionsförsäkringar har cirka 20 procent använt Uttagsplaneraren. Som förväntat ökar denna andel i takt med antalet försäkringar och uppgår till 40 procent bland dem med flest försäkringar. Om vi zoomar in på UP-användarna ser vi på liknande sätt att benägenheten att spara en plan ökar ju fler tjänstepensionsförsäkringar man har.

Vi undersöker även om andelen användare av Uttagsplaneraren varierar mellan olika avtalsområden.⁸ Figur 3 visar att skillnaderna är betydande. Flest användare finns bland bankanställda, försäkringsanställda, PostNord-anställda, och privatanställda arbetare där fler än 40 procent som har använt minPension även har hittat till Uttagsplaneraren. Minst antal användare finns bland anställda i kommunala bolag, kooperativa bolag, Svenska kyrkan och egenföretagare, där knappt en av fem minPensions-användare har använt Uttagsplaneraren.

Figur 3. Andelen användare av Uttagsplaneraren, uppdelat på olika avtalsområden och antal tjänstepensionsförsäkringar. Urvalet består av aktiva användare på minPension i åldersgruppen 55 – 70.

⁸ Uppgifter om avtalsområde kommer från minPension där användarna själva anger vilket avtalsområde de tillhör. Självrapporterade avtalsområden överensstämmer överlag väl med de registerbaserade uppgifter gällande avtalsområde som finns på försäkringsnivå.

Sammanfattning

Fyra av tio 65-åringar har loggat in i Uttagsplaneraren.

Två av tio 61-åringar har loggat in i Uttagsplaneraren.

Det finns ett tydligt positivt samband mellan andelen användare av Uttagsplaneraren och socioekonomisk status, såsom inkomst och utbildningsnivå.

Andelen användare är något högre bland män än kvinnor.

Andelen användare ökar i takt med antalet tjänstepensionsförsäkringar.

Anställda inom bank- och försäkringssektorn samt privatanställda arbetare tillhör de avtalsområden där Uttagsplaneraren används mest.

Användargraden är lägst bland anställda inom kooperativa eller kommunala bolag och egenföretagare.

4. Hur ser planerna ut?

I det här avsnittet undersöker vi hur de sparade planerna i Uttagsplaneraren ser ut. Underlaget består av samfliga planer som har sparats i Uttagsplaneraren sedan lanseringen 2019 fram till och med april 2024. Om en användare har sparats fler än en plan, fokuserar vi antingen på den plan som är markerad som vald eller, om ingen plan är vald, den som senast uppdaterades.

För tjänstepensioner analyserar vi både uttagsålder och uttagstid. När det gäller allmän pension fokuserar vi enbart på uttagsålder, eftersom den alltid betalas ut livsvarigt. Privata pensionsförsäkringar exkluderas från analysen, dels för att de utgör en liten andel av både inbetalningar och utbetalningar av pension (Pensionsmyndigheten, 2023), och dels för att uttagen oftast följer förvalsalternativen gällande fem eller tio år.

4.1 Planerad uttagsålder

Figur 4 visar fördelningen av planerad uttagsålder för tjänstepensioner och allmän pension som ingår i planerna. Uttagsåldern är avrundad till närmaste helår. I 40 procent av planerna tas den allmänna pensionen ut vid 65 års ålder. En nästan lika stor andel tas ut före 65 års ålder, medan drygt 20 procent tas ut efter 65. Denna fördelning överensstämmer förhållandevis väl med Pensionsmyndighetens uppgifter om faktisk uttagsålder för allmän pension (Pensionsmyndigheten, 2024).

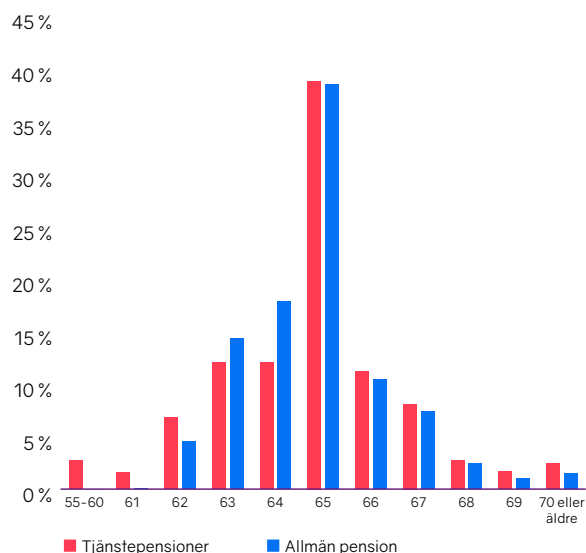
I 40 procent av planerna tas den allmänna pensionen ut vid 65 års ålder.

Uttagsåldern för tjänstepension följer ett liknande mönster som för allmän pension men med en viktig skillnad: färre tjänstepensioner planeras att tas ut vid 63 och 64 års ålder. Istället planeras de i större utsträckning att tas ut mellan 55 och 62 års ålder.

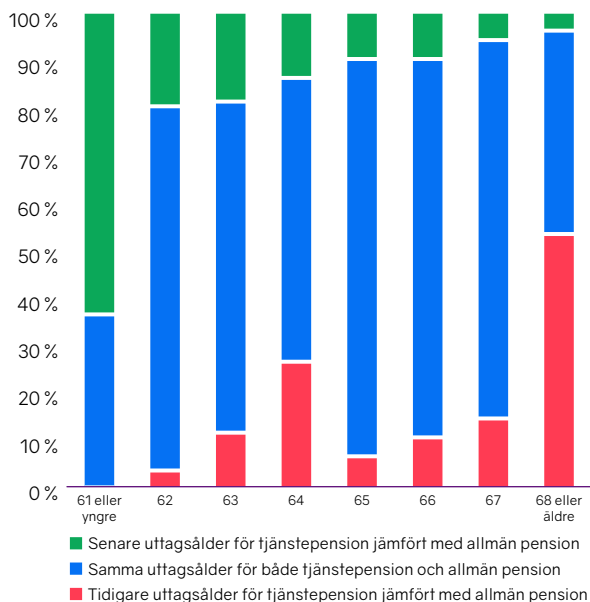
Även om fördelningarna är lika, kan användarna ha olika planer för uttagsåldrarna för sin allmänna pension och sin tjänstepension. Figur 5 visar därför den planerade uttagsåldern för tjänstepension, uppdelat efter vid vilken ålder den allmänna pensionen tas ut.

I figuren framgår det tydligt att merparten av tjänstepensionerna tas ut vid samma ålder som den allmänna pensionen. Denna andel är som störst när den allmänna pensionen tas ut vid 65 års ålder (drygt 80 procent). Andelen är som lägst när allmän pension tas ut vid 61 års ålder eller efter 68, då cirka sex av tio tjänstepensioner tas ut vid en annan ålder.

Figur 4. Planerad uttagsålder för allmän pension och tjänstepensioner.

Figur 5. Olika uttagsåldrar för allmän pension och tjänstepension uppdelat på uttagsålder för allmän pension.

Andelen livsvariga uttag minskar något med ökad uttagsålder. Uttag över fem år är vanligast bland dem som tar ut pensionen tidigt, i synnerhet 61 års ålder eller tidigare. Generellt sett skiljer sig dock fördelningen mellan olika uttagstider inte nämnvärt beroende på den planerade uttagsåldern.

I rapportens appendix presenterar vi planerad uttagstid för olika grupper, inklusive utbildningsnivå och inkomst. Framför allt noterar vi att andelen som väljer livsvariga uttag ökar med högre utbildningsnivå (Figur A4). I förhållande till inkomst ser vi inte ett lika tydligt samband vad gäller livsvariga uttag, däremot ökar andelen som väljer uttag på 15 och 20 år på bekostnad av kortare uttagstider på fem och tio år (Figur A6). Ett sådant mönster skulle kunna förklaras av marginalskatteeffekter vid kortare uttagstider för personer med inkomster över brytgränsen för statlig inkomstskatt, vilket även Hagen (2017) har rapporterat om i en tidigare rapport om uttagstider i ITP-kollektivet.

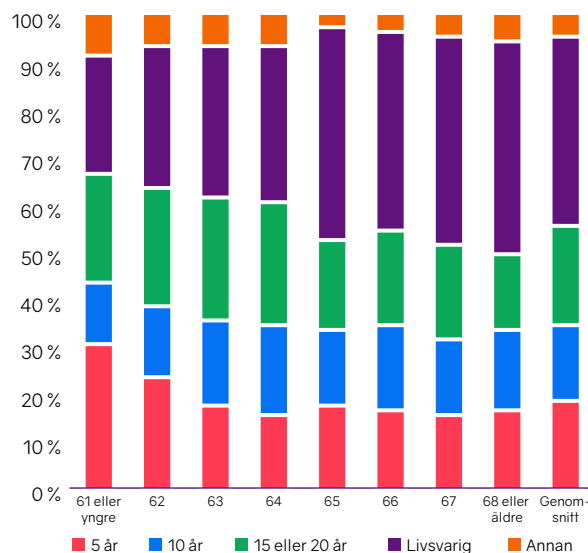
4.2 Planerad uttagstid

I de flesta tjänstepensionsavtal är det möjligt att välja en tidsbegränsad, eller temporär, utbetalning. Vanligtvis är den kortaste möjliga uttagstiden fem år medan förvalsalternativet är livsvarig utbetalning.⁹

Fyra av tio tjänstepensioner planeras att tas ut livet ut.

Figur 6 visar den planerade uttagstiden uppdelat efter den planerade uttagsåldern för samma pension. Den vanligaste uttagstiden är livsvarig utbetalning. Ungefär fyra av tio tjänstepensioner planeras att tas ut livet ut. Drygt var femte tjänstepension planeras att betalas ut över 15 eller 20 år. Kortare uttagstider på fem eller tio år väljs i 20 respektive 17 procent av fallen.

Figur 6. Planerad uttagstid för tjänstepensioner uppdelat på planerad uttagsålder.

⁹ I det nya kommunala tjänstepensionsavtalet, AKAP-KR, och för den valbara delen inom PA16 avd 1 och 2, är den kortaste uttagstiden 10 år.

Sammanfattning

Fyra av tio pensioner planeras att tas ut vid 65 års ålder, både allmän pension och tjänstepension.

En nästan lika stor andel planeras att tas ut före 65 års ålder.

De flesta planerar att ta ut sin tjänstepension samtidigt som de tar ut den allmänna pensionen.

Endast fyra av tio tjänstepensioner planeras att betalas ut livsvarigt.

Bland de temporära alternativen på 5, 10 och 15 eller 20 år är andelarna i stort sett lika stora.

Andelen livsvariga uttag ökar med ökad uttagsålder.

Av de tjänstepensioner som tas ut vid 61 års ålder tas fyra av tio ut livsvarigt, jämfört med drygt hälften vid 67 års ålder eller senare.

Femåriga uttag är vanligast vid 61 års ålder och omkring tre av tio väljer detta.

5. Vilka effekter får Uttagsplaneraren på användarnas beslut?

I de ovanstående avsnitten har vi studerat vem som använder Uttagsplaneraren och hur deras pensionsplaner ser ut. I det här avsnittet skiftar vi fokus från planerade till faktiska uttagsval. Hur väl överensstämmer användarnas planer med de beslut de faktiskt fattar i slutändan? Fattar användarna annorlunda beslut än vad de skulle gjort om de inte haft möjlighet att använda Uttagsplaneraren?

5.1 Tar användarna ut sina pensioner enligt planen?

Vi börjar med att undersöka om användarnas tjänstepensioner betalas ut på det sätt som var planen i Uttagsplaneraren. Urvalet i denna här analysen består av samtliga tjänstepensionsförsäkringar som har statusen "Under utbetalning" i minPensions databas. Här finns ett visst bortfall eftersom en del bolag inte rapporterar tillbaka till minPension när en försäkring väl har börjat utbetalas. När det gäller personer med mer än en sparad plan väljer vi precis som tidigare antingen den plan som är markerad som vald eller, om ingen plan är vald, den som senast uppdaterades.

Figur 7 visar andelen tjänstepensioner som betalades ut tidigare än, i enlighet med eller senare än den planerade uttagsåldern. Vi redovisar dessa andelar separat för olika planerade uttagsåldrar.

Vi noterar den största överensstämmelsen för pensioner som planeras att tas ut vid 61 års ålder. En användare som planerar att ta ut sin pension som 61-åring kommer alltså mycket sannolikt även att göra detta vid denna ålder. Denna andel minskar något fram till 64 års ålder, då tre av fyra pensioner tas ut enligt plan. För personer som planerat att ta ut pensionen tidigt är det vanligare att skjuta upp uttaget än att tidigarelägga det. Till exempel blir en av fem pensioner som har planerats att tas ut vid 64 års ålder senarelagda med minst ett år.

Bland användare som planerat att ta ut pensionen efter 65 år är det många som också gör det.

Sju av tio tjänstepensioner som var planerade att betalas ut vid 67 års ålder tas också ut då. Samtidigt ser vi att knappt var femte pension som var tänkt att utbetalas vid 67 år tas ut vid ett tidigare tillfälle.

Figur 8 visar på motsvarande sätt fördelningen av vald uttagstid uppdelad utifrån planerad uttagstid. Även här kan vi konstatera att merparten av tjänstepensionerna tas ut i enlighet med vad som planerats i Uttagsplaneraren.

Det finns dock vissa skillnader beroende på den planerade uttagstiden. Exempelvis ser vi att åtta av tio av de pensioner som planerades för ett femårigt uttag också tas ut under fem år. Motsvarande andel för livsvarigt uttag är endast sex av tio pensioner. Många som planerade ett livsvarigt uttag väljer alltså i slutändan ett temporärt uttag, oftast på fem eller tio år.

Bland dem som planerat ett tioårigt uttag är det något vanligare att välja en längre uttagstid än ett femårigt alternativ. För dem som planerat en uttagstid på 15 eller 20 år är det vanligare att välja ett kortare alternativ än livsvarigt uttag.

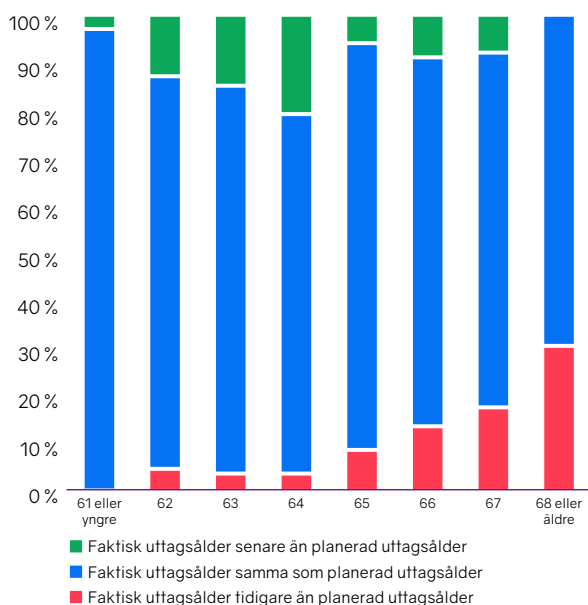
Planerade livsvariga uttag ersätts i ett av tre fall med ett temporärt uttag, oftast på fem eller tio år.

Sammantaget kan vi konstatera att användarnas planer för när de ska ta ut sina pensioner stämmer relativt väl överens med de val de faktiskt gör i slutändan. Merparten av pensionerna betalas ut enligt vad som planerats i Uttagsplaneraren, oavsett planerad uttagsålder. Vissa som har planerat för ett tidigt uttag senarelägger dock detta, medan vissa som har planerat för ett senare uttag väljer att tidigarelägga det.

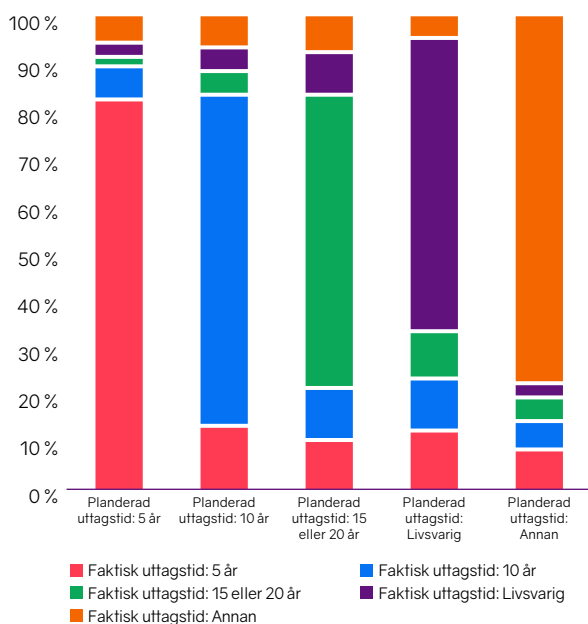
När det gäller planerad uttagstid ser vi att nästan fyra av tio pensioner betalas ut under en begränsad period, oftast fem eller tio år.

Om man har planerat ett temporärt uttag är sannolikheten stor att man också väljer just den typen av uttagsalternativ. De justeringar som görs tenderar oftast att äga rum inom ramen för andra temporära alternativ snarare än livsvariga uttag.

Figur 7. Faktiskt uttagsålder uppdelat på planerad uttagsålder.

Figur 8. Faktisk uttagstid uppdelat på planerad uttagstid.

5.2 Skillnader i uttagsval mellan UP-användare och andra

Att besvara frågan om användarna fattar andra beslut på grund av att de använder Uttagsplaneraren är ingen enkel uppgift. Ett sätt att närma sig denna fråga är att jämföra besluten som fattas av UP-användare med de beslut som fattas av icke-användare.

Ett problem med denna ansats är att UP-användarna kan skilja sig åt från icke-användare i andra avseenden (såsom ålder och socio-ekonomisk status, vilket vi redan har visat) utöver att de har använt Uttagsplaneraren. För att minska denna selektionsproblematik kompletterar vi jämförelserna med regressions-skattningar, där vi kontrollerar för egenskaper som kan påverka pensionsbesluten. Om UP-användarna, efter att ha beaktat dessa kontrollvariabler, ändå fattar andra beslut, skulle det kunna tillskrivas deras användning av verktyget, även om detta samband måste tolkas med viss försiktighet.¹⁰

5.2.1 Uttagsålder och uttagstid i tjänstepensionen

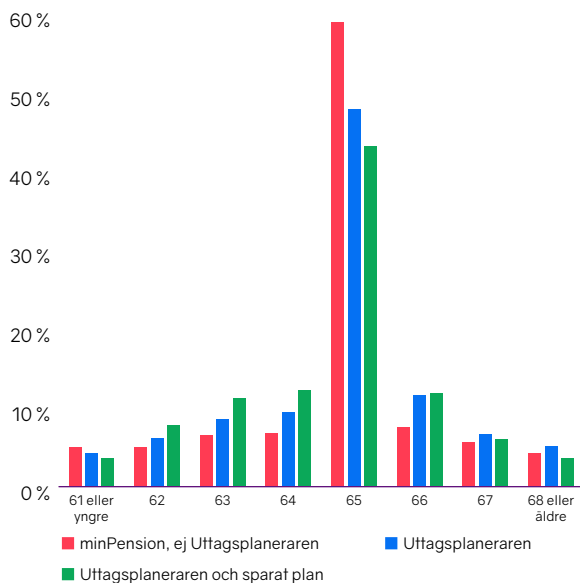
Vi inleder med att jämföra de faktiska uttagsåldrarna och uttagstiderna gällande tjänstepension. I Figur 9 jämförs den faktiska uttagsåldern för tjänstepension mellan tre grupper:

1. Användare av minPension som inte använt Uttagsplaneraren.
2. UP-användare.
3. UP-användare som sparat minst en plan i Uttagsplaneraren.

Figuren visar att UP-användare i mindre utsträckning väljer att ta ut sina pensioner vid 65 års ålder. Bland de som har sparat en plan tar drygt fyra av tio ut pensionen vid 65 års ålder, jämfört med nästan sex av tio icke-användare. UP-användarna är däremot mer benägna att ta ut sina tjänstepensioner före 65 års ålder jämfört med icke-användarna. Det är särskilt intressant att notera att de som sparat en plan är de som är mest benägna att ta ut sin pension tidigt. De planerar också oftare för uttag vid 66 års ålder.

¹⁰ En mer detaljerad beskrivning av metoden finns i Appendix A2.

Figur 9. Faktisk uttagsålder i olika grupper.

I Figur 10 fokuserar vi på skillnaderna mellan UP-användare och icke-användare. De röda staplarna illustrerar skillnaden i andelen pensioner som tas ut vid en viss ålder mellan dessa grupper. Staplarna representerar alltså samma information som skillnaden mellan de blåa och röda staplarna i figur 9.

Till exempel visar figuren att andelen pensioner som tas ut vid 65 års ålder är elva procentenheter lägre bland UP-användare jämfört med icke-användare. Detta bekräftar vår tidigare observation att UP-användare är mindre benägna att ta ut sina pensioner vid just denna ålder.

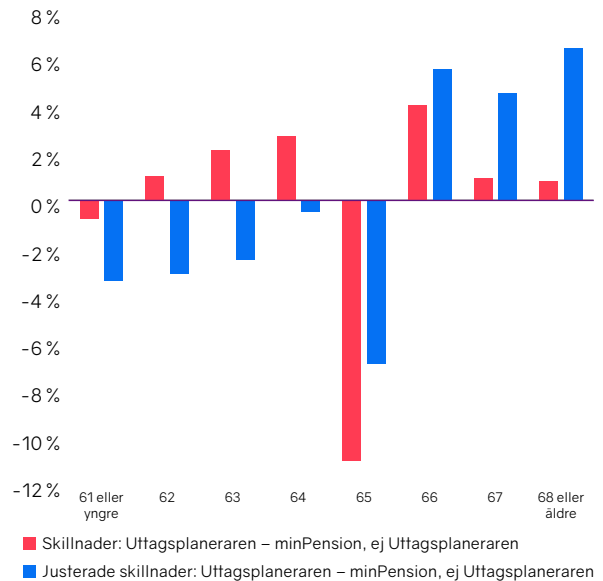
Figur 10 visar även *justerade* skillnader i uttagsålder mellan UP-användare och icke-användare, det vill säga justerade skillnader som tar hänsyn till andra egenskaper som kan påverka vid vilken ålder individer väljer att ta ut sin pension. Dessa justeringar ger oss en bättre bild av hur användningen av Uttagplaneraren påverkar uttagsbesluten, oberoende av faktorer som ålder, inkomst eller andra socioekonomiska variabler.

Resultaten (de blåa staplarna) visar att UP-användare fortfarande är mindre benägna att ta ut sin pension vid 65 års ålder, även efter justering för andra faktorer. Skillnaden minskar dock något, från elva till sju procentenheter.

Vi ser också att mönstret för tidiga uttag ändras. De blåa staplarna visar att UP-användande snarare är associerat med senare uttag

av pensionen. Den tidigare observationen att UP-användare i genomsnitt är mer benägna att ta ut sin pension *tidigt* förklaras alltså till stor del av andra faktorer som inkomst och utbildning.

Figur 10. Skillnader i faktisk uttagsålder för tjänstepension mellan UP-användare och aktiva minPension-användare som inte använt Uttagplaneraren.

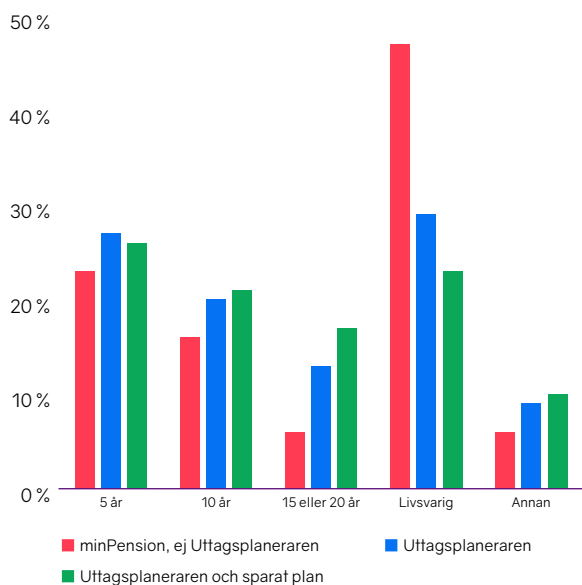
På motsvarande sätt visar Figur 11 de faktiska uttagstiderna för UP-användare och icke-användare. Figuren indikerar att UP-användare i högre grad väljer temporära uttag framför livsvariga uttag. Ungefär var tredje UP-användare väljer att ta ut sin tjänstepension livsvarigt. Bland de UP-användare som har sparad en plan är andelen ännu lägre, omkring 25 procent. Som en kontrast till detta väljer drygt 45 procent av icke-användarna att ta ut sin tjänstepension livsvarigt, vilket visar att användningen av Uttagplaneraren verkar korrelera med en preferens för temporära uttag.

Ungefär var tredje UP-användare väljer att ta ut sin tjänstepension livsvarigt.

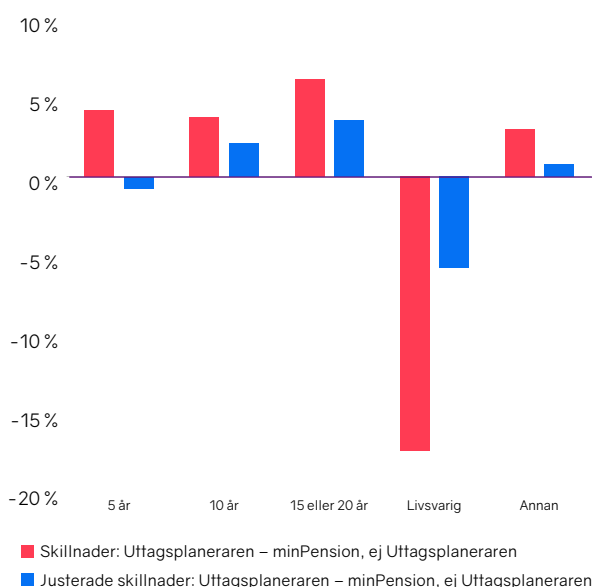
De kortaste uttagen på fem år väljs oftast av passiva UP-användare, det vill säga de som inte har sparad någon plan. Däremot ser vi en tydligare preferens för längre temporära uttag (tio år eller längre) bland UP-användare som har sparad en

plan. Dessa användare är också mer benägna att välja en annan uttagstid än de standardiserade alternativen på 5, 10, 15 och 20 år.

Figur 11. Faktisk uttagstid av tjänstepensioner i olika grupper.

Figur 12. Skillnader i faktisk uttagstid mellan UP-användare och aktiva minPension-användare som inte använt Uttagoplaneraren.

Dessa skillnader illustreras även i Figur 12, där de röda staplarna visar skillnader i uttagstid mellan UP-användare och icke-användare för respektive uttagslängd. Mönstren kvarstår,

men skillnaderna minskar något när vi justerar för andra faktorer som kan påverka valet av uttagstid, vilket framgår av de blå staplarna. Detta tyder på att även om UP-användare oftare väljer temporära uttag, är en del av denna benägenhet kopplad till deras socio-ekonomiska profil, och inte enbart till användningen av Uttagoplaneraren.

5.2.2 Uttagsålder i allmän pension

Uppgifter om den faktiska uttagsåldern för allmän pension hämtas från LISA, vilket inte bara gör det möjligt att jämföra UP-användarna med aktiva användare av minPension utan även med inaktiva användare och personer som inte finns med i minPensions register överhuvudtaget.

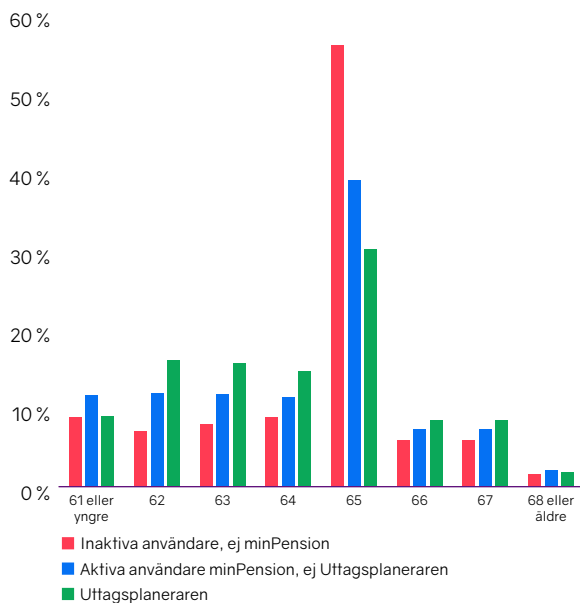
Figur 13 visar andelen individer som påbörjar uttag av allmän pension vid olika åldrar mellan 62 och 70 i respektive grupp. Den passiva gruppen som består av personer som aldrig använt minPension eller är inaktiva användare har den högsta andelen individer som börjar ta ut sin pension vid 65 års ålder (nästan sex av tio personer). Denna grupp har också en något lägre andel av individer som tar ut sin pension före respektive efter 65 års ålder jämfört med de andra grupperna.

Endast tre av tio UP-användare tar ut sin allmänna pension vid 65 års ålder.

I den andra gruppen, bestående av aktiva minPension-användare som inte har använt Uttagoplaneraren, är andelen som börjar ta ut sin pension före 65 års ålder något högre, liksom benägenheten att skjuta upp uttaget till senare åldrar. Knappt fyra av tio av dessa användare tar ut sin allmänna pension vid 65 års ålder.

Endast tre av tio UP-användare tar ut sin allmänna pension vid 65 års ålder. UP-användarna tenderar att i större utsträckning påbörja sitt uttag av allmän pension mellan 62 och 64 års ålder samt vid 66 års ålder. Skillnaderna i förhållande till de andra grupperna vid 61 års ålder och vid uttag efter 67 års ålder är däremot inte lika framträdande.

Figur 13. Faktisk uttagsålder av allmän pension mellan UP-användare och andra.

Figur 14 visar justerade skillnader i uttagsålder mellan UP-användare och de två jämförelsegrupperna. Här har vi justerat för socioekonomiska och demografiska faktorer för att få en mer rättvisande bild av skillnaderna i uttag av allmän pension.

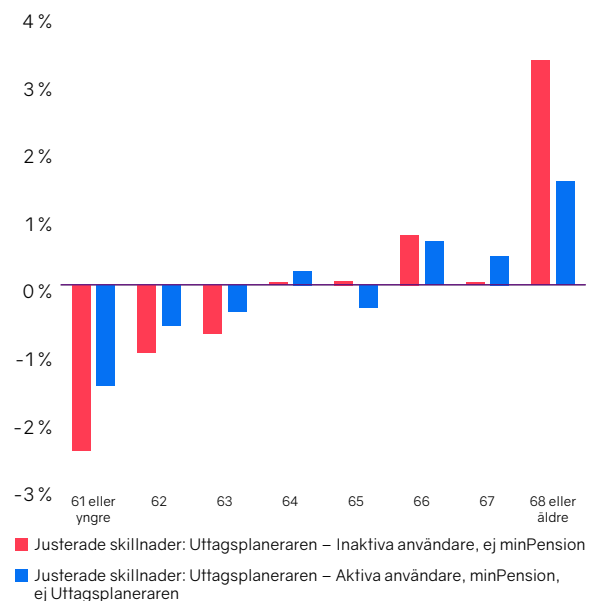
För det första kan vi konstatera att skillnaderna mellan grupperna har minskat avsevärt. Den främsta förklaringen till detta är att vi har justerat för födelseår. Eftersom UP-användarna generellt sett är yngre, tar vi därmed hänsyn till den övergripande samhällstrenden mot färre pensionsuttag vid 65 års ålder och en ökad benägenhet till både tidigare och senare uttag av allmän pension.

Uttagsplaneraren verkar alltså ha en större inverkan på när användare väljer att ta ut sin tjänstepension jämfört med allmän pension.

För det andra kan vi konstatera att UP-användare är något mer benägna att skjuta upp sitt pensionsuttag till senare åldrar jämfört med båda grupper, även efter att vi justerat för andra faktorer.

Dessa resultat stämmer väl överens med våra tidigare resultat för uttagsåldern gällande tjänstepensionen, även om skillnaderna för allmän pension är mindre. Uttagsplaneraren verkar alltså ha en större inverkan på när användare väljer att ta ut sin tjänstepension jämfört med allmän pension.

Figur 14. Justerade skillnader i faktisk uttagsålder av allmän pension mellan UP-användare och andra.

5.3 Skillnader i arbetsmarknadsutfall mellan UP-användare och andra

Pensionsbeslut handlar inte bara om när och hur pensionerna ska tas ut, utan även om hur övergången från arbetslivet till pensionering ska se ut. Genom att underlätta planeringen av pensionsuttagen kan Uttagsplaneraren potentiellt också påverka individers beslut kring arbetsutbud, det vill säga om och hur de väljer att fortsätta arbeta parallellt med pensionen eller trappa ner på arbetslivet.

5.3.1 Sysselsättning

Figur 15 visar andelen personer som är sysselsatta vid olika åldrar. Vi definierar sysselsättning som årliga arbetsinkomster som överstiger ett prisbasbelopp. Precis som i den tidigare jämförelsen för allmän pension, jämför vi UP-användarna med både andra aktiva och inaktiva användare på minPension.

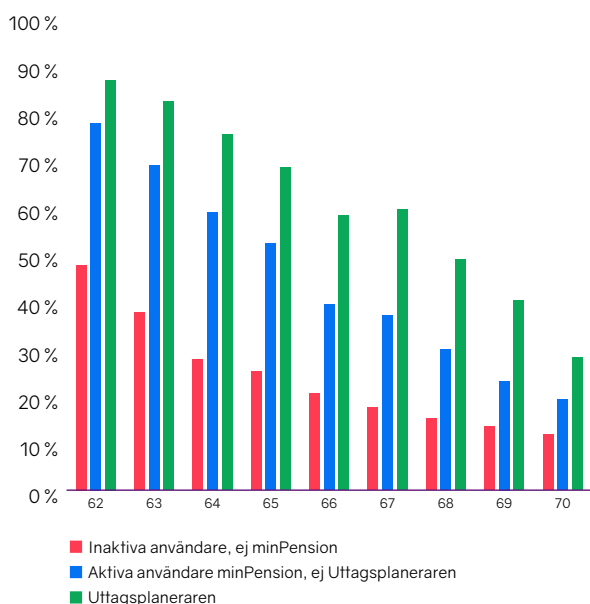
I samtliga grupper observerar vi det förväntade negativa sambandet mellan ålder och sysselsättningsgrad, där andelen sysselsatta minskar med stigande ålder. Den inaktiva gruppen har lägst sysselsättningsgrad oavsett ålder. Vid 62 års ålder arbetar knappt hälften av personerna i den inaktiva gruppen fortfarande.

UP-användarna uppvisar genomgående en högre sysselsättningsgrad än de andra grupperna. Vid 62 års ålder är nästan nio av tio UP-användare sysselsatta, jämfört med knappt åtta av tio användare av minPension som inte använt Uttagsplaneraren.

Uttagsplaneraren attraherar främst blivande pensionärer med en starkare koppling till arbetsmarknaden.

Vid 67 års ålder är sex av tio UP-användare fortfarande sysselsatta, vilket kan jämföras med knappt fyra av tio i gruppen minPension/ej Uttagsplaneraren. I den passiva gruppen är motsvarande siffra knappt en av fem personer. Detta tyder på att Uttagsplaneraren främst attraherar blivande pensionärer med en starkare koppling till arbetsmarknaden, vilka tenderar att stanna kvar i arbetslivet längre än andra grupper.

Figur 15. Andel sysselsatta individer i olika grupper.

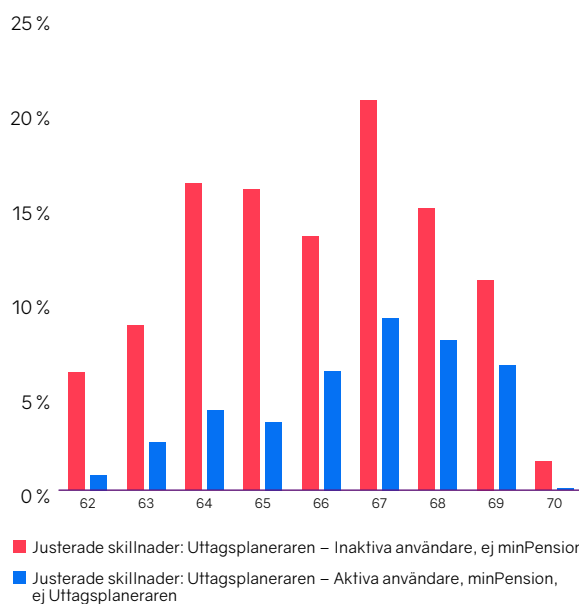

Kan vi säga något om huruvida UP-användarna arbetar längre på grund av att de har använt Uttagsplaneraren? Figur 16 visar skillnaderna i sysselsättning mellan UP-användare och de respektive jämförelsegrupperna efter att vi har kontrollerat för en rad socioekonomiska och demografiska faktorer.

Resultaten visar att UP-användarna fortfarande har en högre sysselsättningsgrad än andra grupper men att skillnaderna minskar. Skillnaderna jämfört med den inaktiva gruppen minskar mest. Den ursprungliga skillnaden på nästan 40 procentenheter vid 62 års ålder minskar till sex procentenheter efter justeringen. Även vid 67 och 68 års ålder minskar skillnaderna men de är fortfarande betydande, med skillnader på mellan 15 och 20 procentenheter. Samma mönster återfinns i jämförelsen med andra aktiva användare, där skillnaderna minskat till några enstaka procentenheter, förutom vid 67 och 68 års ålder där skillnaden uppgår till närmare tio procentenheter.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att UP-användare tenderar att arbeta längre än andra. Även om en del av denna skillnad kan förklaras av andra faktorer än själva användandet av Uttagsplaneraren, kvarstår en oförklarad skillnad som skulle kunna tillskrivas just användningen av verktyget.

Figur 16. Justerade skillnader i arbetsutbud mellan UP-användare och andra kontrollerat för socioekonomi och demografi.

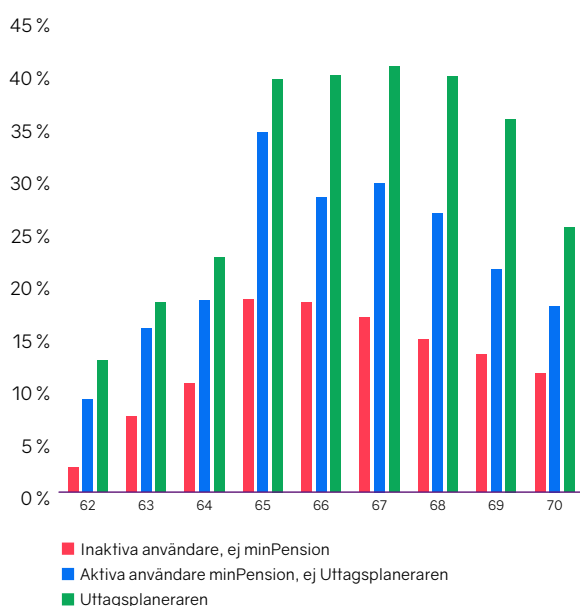

5.3.2 Kombinera pensionsuttag och arbete

Idag är det vanligt att kombinera arbete med att ta ut pension, och personer som gör detta kallas ofta för "jobbonärer". Det finns inga restriktioner för hur mycket man får arbeta under tiden man tar ut allmän pension. Genom att kombinera pensionsuttag med arbete skapas möjligheter för en mjukare övergång från arbetslivet till pension. Det gör det även möjligt för den som redan lämnat arbetsmarknaden och påbörjat sitt pensionsuttag att återvända till exempelvis deltidarbete.

I Figur 17 nedan visar vi andelen i respektive grupp som har både arbetsinkomst och tar ut allmän pension vid olika åldrar. Vi ser exempelvis att fyra av tio 65-åringar som har använt Uttagsplaneraren kombinerar pensionsuttag med arbete. Denna andel håller sig på samma nivå fram till 68 års ålder, för att sedan sjunka. I åldrarna 62–64 år är nästan en av fem UP-användare jobbonärer. Mönstret är liknande i de två andra grupperna, men på lägre nivåer. Dessa skillnader speglar troligen att en större andel av UP-användarna fortsätter att arbeta i dessa åldrar, vilket gör att kombinationen av jobb och pension är mer vanlig bland dessa.

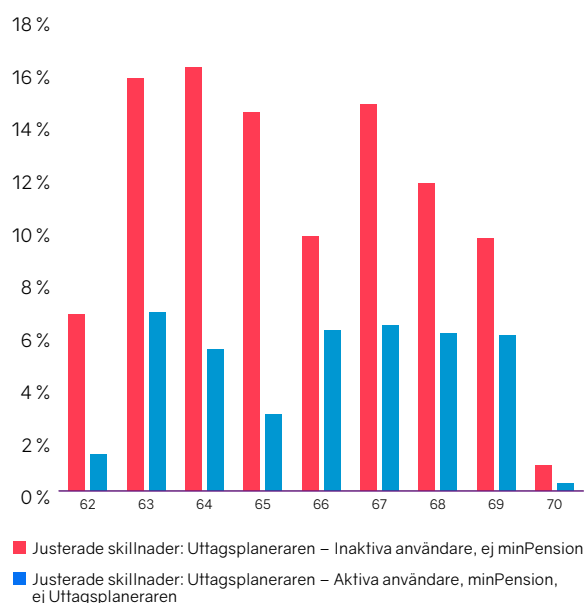
Figur 17. Andel individer som är sysselsatta och tar ut allmän pension vid åldern 62–70 i olika grupper.

Användningen av Uttagsplaneraren ökar benägenheten att kombinera jobb och pensionsuttag.

Figur 18 visar de justerade skillnaderna mellan UP-användarna och de två jämförelsegrupperna gällande den andel som kombinerar arbete med uttag av allmän pension. Precis som i analysen av arbetsutbud kvarstår skillnaderna men minskar något när vi kontrollerar för socioekonomiska och demografiska faktorer. Skillnaderna är som störst vid 64, 67 och 68 års ålder. Resultaten tyder på att användningen av Uttagsplaneraren ökar benägenheten att kombinera arbete med pensionsuttag, även om vi inte helt kan utesluta att skillnaderna delvis beror på selektionseffekter.

Figur 18. Justerade skillnader i andelen som kombinerar arbete och uttag av allmän pension i olika grupper kontrollerar för socioekonomi och demografi.

Sammanfattning

Merparten av pensionerna betalas ut enligt vad som planerats i Uttagsplaneraren, oavsett planerad uttagsålder.

Planerade livsvariga uttag ersätts i ett av tre fall med ett temporärt uttag.

I nio av tio fall tas planerade temporära uttag också ut temporärt.

UP-användare är mindre benägna att ta ut sin tjänstepension vid 65 års ålder jämfört med andra användare av minPension.

Fler UP-användare tar ut tjänstepension och allmän pension före 65 års ålder. Men när vi justerar för faktorer som födelseår, avtalsområde och inkomst, visar sig UP-användandet snarare vara positivt korrelerat med senare uttag.

UP-användare är mer benägna att välja bort livsvarig utbetalning till förmån för temporära uttagstider.

UP-användare är sysselsatta i högre utsträckning efter 60 års ålder jämfört med andra minPension-användare, även när vi justerar för socioekonomiska faktorer. Skillnaden är ännu större när vi jämför UP-användare med individer som aldrig använt minPension.

UP-användare är mer benägna att kombinera arbete och uttag av allmän pension.

6. Slutsatser och diskussion

Våra resultat visar att Uttagsplaneraren är ett populärt verktyg bland personer som närmar sig pensionsåldern. Antalet användare och sparade planer har ökat varje år sedan lanseringen 2019. Idag har fyra av tio 65-åringar loggat in på Uttagsplaneraren minst en gång. Antalet sparade planer förväntas bli dubbelt så stort 2024 jämfört med 2023. Uttagsplaneraren är därmed på god väg att bli ett etablerat verktyg bland svenska pensionssparare.

Samtidigt visar våra resultat att många av dem som loggar in i Uttagsplaneraren använder verktygets funktioner i mycket begränsad utsträckning. Majoriteten av de som loggar in sparar inte någon plan, och bland de som sparar en plan nöjer sig de flesta med att endast spara en enda. Bland användare som inte har sparat någon plan är det också betydligt vanligare att "vända i dörren," det vill säga logga in en gång i Uttagsplaneraren för att sedan inte återkomma.

Andelen UP-användare är fem gånger högre bland personer med de högsta inkomsterna jämfört med de med lägst inkomster.

Att så många väljer att inte spara någon plan kan tyda på att verktyget upplevs som alltför komplicerat. Det kan också bero på att möjligheterna att initiera uttag via Uttagsplaneraren fortfarande är begränsade, och att man i de flesta fall ändå måste vända sig till respektive pensionsförvaltare för att påbörja uttaget. Uttagsplaneraren fungerar troligen bäst när användarna får simulera och testa olika strategier för sitt pensionsuttag. En viktig fråga är därför hur man kan få användare att bli mer aktiva när de väl har börjat använda verktyget. Vi uppmanar därför verktygets utformare att beakta följande aspekter:

- Gör verktyget så enkelt som möjligt utan att kompromissa gällande de detaljer och funktioner som krävs för användare som vill göra mer avancerade och anpassade prognoser.
- Skicka påminnelser via exempelvis e-post eller sms för att uppmuntra användare som har påbörjat men inte slutfört sina planer att återvända till minPension, slutföra dessa planer samt utforska fler alternativ.
- Utöka möjligheterna för användarna att initiera uttaget av sina pensioner via Uttagsplaneraren.

En annan utmaning är den tydliga socioekonomiska skillnaden när det gäller vilka som använder Uttagsplaneraren. Andelen användare är fem gånger högre bland personer med de högsta inkomsterna jämfört med de med lägst inkomster. Liknande skillnader framträder även när man jämför användare baserat på utbildningsnivå. Dessa skillnader riskerar att förstärka ojämlikheter i pensionsutfall, då vissa grupper har lättare än andra att dra nytta av digitala verktyg som detta.¹¹ En viktig fråga är därför hur man kan nå ut till fler i de grupper där man vet att användarna är få.

- Öka tillgängligheten för socioekonomiskt svagare grupper genom exempelvis riktade kampanjer, utbildningsinsatser, målgruppsanpassningar och nudging.

Vi kan också konstatera att planerna i Uttagsplaneraren ger en god indikation på hur svenskarna planerar att ta ut sina pensioner. Planerna överensstämmer nämligen väl med vad de faktiskt väljer i slutändan. En annan viktig insikt från rapporten är att temporära uttag av tjänstepension är mycket vanliga. Endast fyra av tio tjänstepensioner planeras att tas ut livsvarigt. Temporära uttag förekommer frekvent i alla samhällsgrupper och avtalsområden, även om viss variation förekommer (se appendix för en djupare analys av skillnaderna). Trenden mot fler temporära uttag på bekostnad av livsvariga

¹¹ Erfarenheter från Pensionsmyndighetens prognosverktyg visar att pensionssparare med låg kunskap om pensionsfrågor ofta missförstår både prognoserna och hur verktyget fungerar (Pensionsmyndigheten, 2021). Det finns också en tydlig socioekonomisk skillnad i svenska folkets kunskap om pensionssystemet och sin egen pension (Elinder m.fl., 2020). Men även pensionssparare med bättre förutsättningar att förstå sin pension kan emellertid vara osäkra på hur prognoserna fungerar och tenderar ofta att skjuta upp sin planering inför pensionen (ISF, 2023).

uttag verkar därmed ha fortsatt.¹² Något som är värt att notera i sammanhanget är att bland de temporära uttagen är alternativen på 5, 10 och 15–20 år ungefär lika vanliga. I takt med att allt fler väljer temporära uttag och att det pensionskapital som kan tas ut temporärt ökar, blir det allt viktigare att förstå konsekvenserna för individers ekonomi och för samhället i stort.¹³

Vi kan även konstatera att 65-årsnormen fortfarande har stor betydelse. Ungefär fyra av tio pensionsuttag, både för allmän och tjänstepension, planeras att påbörjas vid 65 års ålder. Nästan lika många uttag planeras att ske före 65 års ålder. En viktig uppföljning blir att undersöka hur höjda åldersgränser i det allmänna pensionssystemet och införandet av riktåldern påverkar uttagstider och uttagsåldrar i tjänstepensionssystemet.

- Uppmuntra längre uttagstider i tjänstepensionen.
- Kommunicera tydligt riktåldern i Uttagsplaneraren, exempelvis genom att använda scenarier där den sätts som standardval.
- Använd olika typer av nudge för att användare ska välja senare uttagsålder och längre uttagstider.

Slutligen, i ett alltmer komplext pensionslandskap med stigande pensionsåldrar är det viktigt att det finns lättillgänglig information om regler och möjligheter inom pensionens olika delar. Pensionsmyndigheten ansvarar för att tillhandahålla både generell och individuell information om den allmänna pensionen. Tjänstepensionsområdet präglas däremot av många aktörer med olika ansvarsområden inklusive arbetsmarknadens parter valcentraler och flera pensionsbolag. Därför är det viktigt att minPension, utöver att erbjuda ändamålsenliga prognosverktyg, även fungerar som en pålitlig och uppdaterad informationskälla för pensionens alla delar.

- Säkerställ att minPension tillhandahåller lättillgänglig och aktuell information om regler och möjligheter gällande både den allmänna pensionen och tjänstepensionen.

¹² Det har tidigare varit svårt att säga hur vanligt det är med tidsbegränsade respektive livslånga uttag, eftersom offentlig statistik om tjänstepensioner saknas. En studie från ISF (2017), baserad på data från åren 2008–2014, visar att drygt hälften av de tjänstepensioner där tidsbegränsade uttag var möjliga också togs ut tidsbegränsat. Hagen (2017) visar att ungefär 60 procent av pensionerna inom ITP, SAF-LO och KAP-KL togs ut livsvarigt år 2014. Senare enkätundersökningar från Pensionsmyndigheten tyder dessutom på att tidsbegränsade uttag är vanliga (Pensionsmyndigheten, 2019).

¹³ En undersökning från Pensionsmyndigheten visar att mer än hälften av de 70–75-åringar som är missnöjda med uttagstiden uppger att de skulle ha valt en längre uttagstid om de haft möjlighet att välja om (Pensionsmyndigheten, 2020). En annan studie har visat att många 66-åringar inte minns vilken uttagstid de valde bara ett år tidigare, vilket blir särskilt problematiskt när de tror att de valt livsvarig pension men i själva verket har valt en 5-årig utbetalning (Hagen, 2022).

Referenser

Elinder, M., Hagen, J., Nordin, M och Säve-Söderbergh, J. (2020). Svenska folkets kunskaper om pensionen. IFAU Rapport 2020:23.

Hagen, J. (2017). Utbetalningstider i tjänstepensionssystemet. SNS.

Hagen, J. (2022). Partial recall: Differences between actual and self-reported annuitization decisions in Sweden. *Journal of Pension Economics and Finance*, 21:375–404.

ISF – Inspektionen för socialförsäkringen (2017). Tidsbegränsade uttag av tjänstepension bland kvinnor och män. Rapport 2017:15.

ISF – Inspektionen för socialförsäkringen (2023). Att ta ansvar för sin pension. ISF Rapport 2023:12.

Min Pension (2023). Detta är minPension i Sverige AB.

Pensionsmyndigheten (2015). Information om vilka val som finns inom pensionssystemet – Svar på uppdrag i regleringsbrevet 2015. PID148632.

Pensionsmyndigheten (2019). Pensionsbeslutet – blev det bra? Undersökning 2018 bland nyblivna pensionärer. PID170784.

Pensionsmyndigheten (2020). Blev det som du tänkt dig? En studie bland 70–75-åringar. VER 2020–226.

Pensionsmyndigheten (2021). Pensionsmyndigheten – Digitalt orange kuvert. Powerpointpresentation, Beyond.

Pensionsmyndigheten (2023), Sveriges pensioner 2006–2002, PID286483

Pensionsmyndigheten (2024). Pensionsåldrar och arbetslivets längd. VER 024–50.

Riksrevisionen (2014). Att gå i pension – Varför så krångligt? RiR 2014:13.

Appendix

A1: Beskrivning av datamaterialet

I rapporten används registerdata från minPension och SCB. Urvalet för analysen omfattar samtliga individer folkbokförda i Sverige födda mellan 1943 och 1969, dvs personer mellan 54 och 80 års ålder 2023. Många av dessa använder minPensions tjänster och återfinns därför i minPensions olika register.

Från minPension har vi inhämtat information om samtliga planer som användarna har sparad i Uttagsplaneraren sedan detta verktyg lanserades 2019. De första planerna sparades i september 2019 och de senaste planerna i april 2024.

Varje plan innehåller oftast flera pensionsförsäkringar eftersom användarna utöver allmän pension kan ha flera tjänstepensionsförsäkringar och även privata pensionsförsäkringar.¹⁴ Användaren kan välja uttagsålder och uttagstid för varje enskild försäkring. Verktygets förvalda inställning är uttag enligt respektive försäkrings förvalsalternativ.

Vi har också inhämtat information om användarnas privata pensionsförsäkringar och tjänstepensionsförsäkringar. För varje pensionsförsäkring uppdateras automatiskt pensionsbehållningen varje gång användaren loggar in eller använder någon av prognostjänsterna.¹⁵ Dessutom anges för varje pensionsförsäkring vilket avtal försäkringen tillhör (för kollektivavtalade tjänstepensioner) och vilket bolag som förvaltar försäkringen. När en försäkring börjar utbetalas är det dock endast ett urval av bolagen som fortsätter skicka uppgifter till minPension gällande uttagstid och uttagsålder.

Vi har även samlat in information om användarnas prognoshistorik från minPensions hemsida. Detta datamaterial innehåller alla prognoser som användarna har gjort och sträcker sig

fram till februari 2023. Med hjälp av användarhistoriken kan vi identifiera vilka användare som har loggat in i Uttagsplaneraren utan att ha sparad någon plan. Vi kan även se vilka användare som har loggat in på minPension men inte på Uttagsplaneraren.

Vi kompletterar datamaterialet från minPension med information från SCB:s databas LISA. Denna databas innehåller uppgifter om socioekonomi och demografi för hela populationen för åren 1990–2021 och ger oss därmed en mer heltäckande bild av minPension-användarnas socioekonomiska situation och familjeställning. LISA gör det också möjligt att analysera vad som utmärker personer som använder minPensions tjänster, och Uttagsplaneraren i synnerhet, jämfört med befolkningen i stort.

Det är viktigt att känna till att minPension endast sparar pensionsuppgifter för de som varit aktiva under de föregående två åren.¹⁶ Vi kan dock se om individer var uppgifter gallrats på grund av inaktivitet vid något tillfälle registrerat sig på minPension. I rapporten refererar vi till dessa som inaktiva användare.

För användare som sparad en plan i Uttagsplaneraren förlängs fönstret för sparande av pensionsuppgifter till fem år. Det innebär att vi har en komplett bild av alla som sparad en plan i Uttagsplaneraren sedan verktyget lanserades för fem år sedan.

A2: Regressionsmodeller

I avsnitt 5.2.1 jämförde vi pensionsuttagsval mellan två grupper: UP-användare och minPension-användare som inte har använt Uttagsplaneraren. Jämförelsen syftade bland annat till att med hjälp av en regressionsmodell justera för andra individuella egenskaper, utöver själva användandet av Uttagsplaneraren, vilka

¹⁴ När en arbetstagare byter jobb slutar arbetsgivaren att betala in till tjänstepensionen. En ny tjänstepensionsförsäkring upprättas sedan hos den nya arbetsgivaren. Byter arbetstagaren sektor byter man också avtalsområden. Men även vid byten inom ett visst avtalsområde upprättas en ny försäkring. Bland avtalsområdena finns det skillnader i antalet försäkringar men generellt innebär rörlighet på arbetsmarknaden fler tjänstepensionsförsäkringar.

¹⁵ Information om tjänstepensioner och privata pensioner inhämtas från de anslutna pensionsbolagen. Information om den allmänna pensionen inhämtas från Pensionsmyndigheten.

¹⁶ I enlighet med GDPR. Information om användarengagemang raderas också om individer begär det. Detta händer dock endast i mycket få fall.

skulle kunna förklara sambandet mellan UP-användning och benägenheten att ta ut pension vid en viss ålder eller under en viss tid.

I Figur 10 presenterades skattningar från en linjär regressionsmodell där utfallsvariabeln är en dummyvariabel som anger om uttag ägt rum vid den specifika åldern. Koefficienten i figuren representerar skattningen för en dummyvariabel som antar värdet ett om individen tillhör UP-gruppen. I Figur 12 gjordes motsvarande skattningar för olika uttagstider. Ytterligare kontrollvariabler i dessa skattningar inkluderar födelseår, kön, typ av pension (förmånsbestämd eller avgiftsbestämd), pensionskapital (förmånsvärde eller intjänat pensionskapital) och avtalsområde. Urvalet består av samtliga pensioner i minPensions register över pensionsutbetalningar för de personer som uppfyller våra urvalskriterier.

I avsnitt 5.2.2 och Figur 14 genomfördes en motsvarande analys för uttagsålder av allmän pension. I denna analys utökades urvalet till att även inkludera inaktiva minPension-användare och icke-användare, tack vare möjligheten att använda uppgifter från databasen LISA gällande uttagsålder för allmän pension. Kontrollvariablerna i regressionsmodellen skiljde sig därför något från föregående analys. De inkluderade födelseår, kön, civilstånd, senast observerade yrkeskategori samt disponibel inkomstrankning. Inkomstrankningen baseras på disponibel inkomst inom åldersgruppen för år 2021.

Slutligen genomfördes en motsvarande analys för två arbetsmarknadsrelaterade utfall i avsnitt 5.3. I avsnitt 5.3.1 och Figur 16 är utfallsvariabeln för sysselsättning en dummyvariabel som antar värdet ett om individen hade en arbetsinkomst på minst ett prisbasbelopp. I avsnitt 5.3.2 och Figur 18 är utfallsvariabeln satt till ett om individen både hade en arbetsinkomst på minst ett prisbasbelopp och samtidigt tog ut allmän pension. Analysen avsåg inkomster för år 2021. Kontrollvariablerna var desamma som i analysen för allmän pension i avsnitt 5.2.2, det vill säga födelseår, kön, civilstånd, senast observerad yrkeskategori och disponibel inkomstrankning.

A3: Planerad uttagsålder och uttagstid i olika grupper

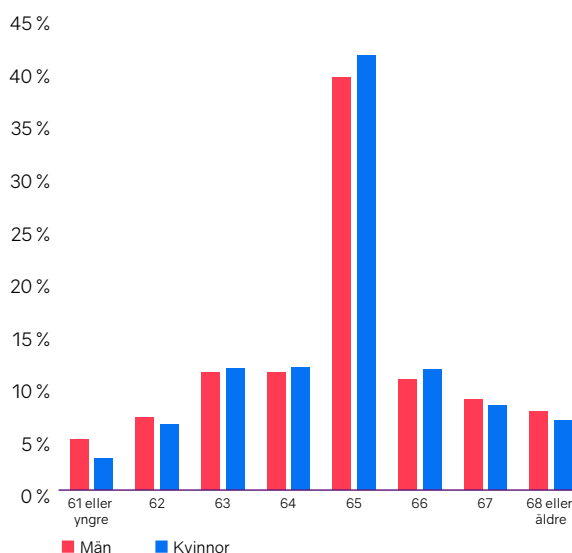
Detta avsnitt utgör en fördjupning av avsnitt 4, där vi undersökte hur uttagsvalen såg ut i UP-populationen som helhet. Här fokuserar vi på att bryta ner resultaten och undersöka eventuella skillnader mellan olika grupper för att skapa en djupare förståelse av hur dessa val av uttagsålder och uttagstid ser ut.

A3.1 Kvinnor och män

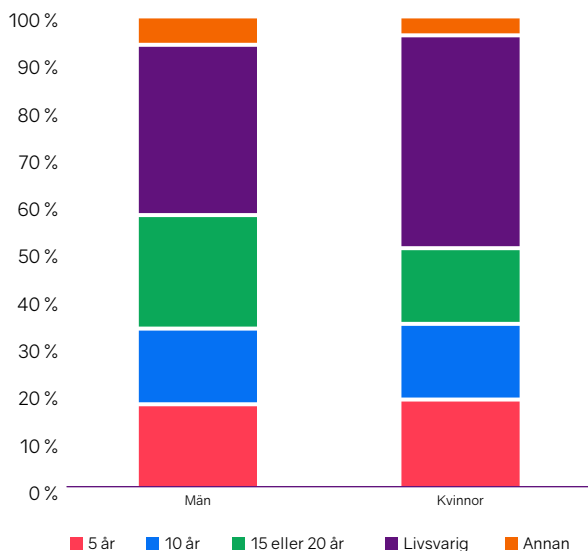
Figur A1 visar den planerade uttagsåldern för tjänstepensioner för kvinnor och män. Fördelningarna liknar i stort sett varandra i mycket hög grad, även om män är något mindre benägna att ta ut sin pension vid 65 års ålder.

Figur A2 visar kvinnors och mäns val av uttagstid. Kvinnor väljer livsvarigt uttag i fyra fall av tio. Män väljer livsvarigt uttag i tre fall av tio. Kvinnor är dock också mer benägna att ta ut sin tjänstepension över fem eller tio år. Andelen som väljer långa temporära uttag, det vill säga 15 år eller längre, är högre bland män.

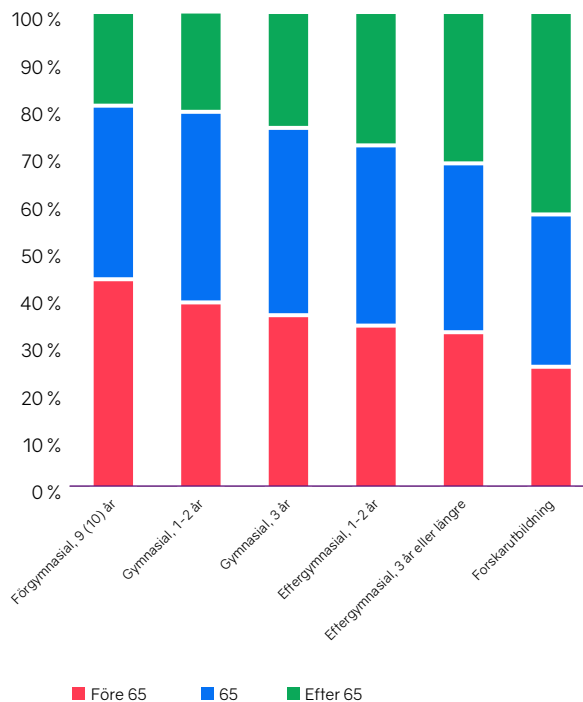
Figur A1. Planerad uttagsålder för tjänstepension uppdelat på kvinnor och män.

Figur A2. Planerad uttagstid för tjänstepension uppdelat på män och kvinnor.

Figur A3. Planerad uttagsålder uppdelat på utbildningsnivå.

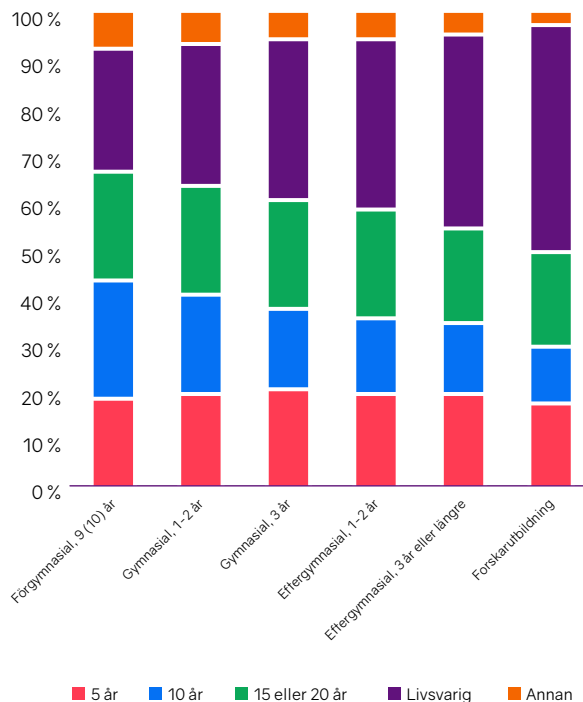

A3.2 Utbildningsnivå

Figur A3 visar den planerade uttagsåldern för tjänstepensioner (före 65, vid 65 och efter 65) uppdelat efter utbildningsnivå. Det finns ett positivt samband mellan utbildningsnivå och planerad uttagsålder. Andelen tidiga uttag är högst bland dem med lägst utbildningsnivå, drygt fyra av tio, jämfört med forskarutbildade, där endast två av tio pensioner tas ut tidigt.

Figur A4 visar att andelen som väljer livsvarigt uttag ökar med högre utbildningsnivå. Endast var fjärde användare med förgymnasial utbildning planerar att ta ut sin pension livsvarigt, medan denna andel stiger till fyra av tio för personer med högskoleutbildning. Intressant nog tas två av tio pensioner ut på fem år i alla utbildningsgrupper. Det som minskar till förmån för livsvariga uttag i högre utbildningsgrupper är istället de tioåriga uttagen.

Figur A4. Planerad uttagstid uppdelat på utbildningsnivå.

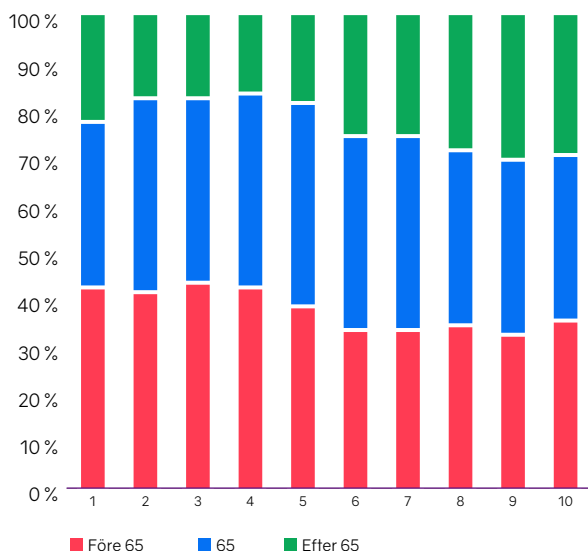

A3.3 Inkomst

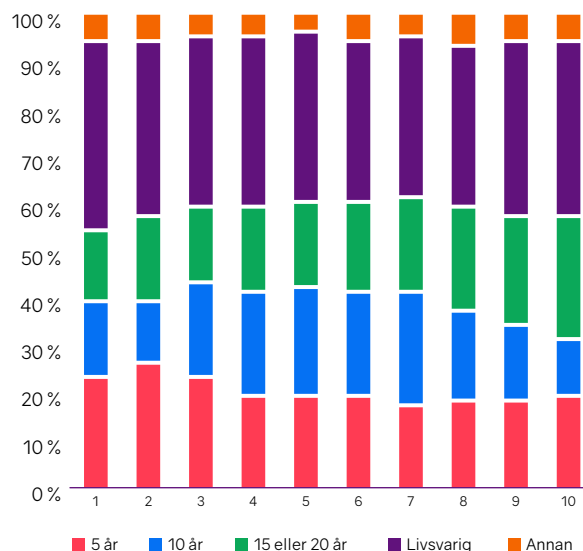
Figur A5 visar andelen planerade uttag som sker före, vid respektive efter 65 års ålder, uppdelat efter vilken inkomstdecil användaren tillhör. Ungefär fyra av tio pensioner planeras att tas ut vid 65 års ålder, men minskar något bland de högsta inkomstgrupperna. Endast två av tio användare med inkomster under medianen planerar att ta ut sin tjänstepension efter 65 års ålder, medan motsvarande siffra i de högsta inkomstgrupperna är närmare tre av tio. Oavsett inkomstnivå är det en relativt stor andel som planerar att ta ut sin pension vid 65 års ålder. Däremot ökar andelen sena uttag med stigande inkomst, medan andelen tidiga uttag minskar.

Figur A6 visar uttagstider uppdelat efter inkomstgrupp. Här framträder ett omvänt U-format samband mellan inkomst och livsvarigt uttag, där användare med både de lägsta och högsta inkomsterna är mest benägna att välja livslångt uttag (omkring fyra av tio). I mitten av inkomstfördelningen är motsvarande siffra omkring tre av tio. De med lägst inkomster är mest benägna att ta ut sin pension så snabbt som möjligt, det vill säga på fem år. Däremot är temporära uttag på 10–20 år mindre vanliga i de lägre inkomstgrupperna.

Figur A5. Planerad uttagsålder, uppdelad efter inkomstdecil. Rankningen baseras på disponibel inkomst inom åldersgruppen för år 2021.

Figur A6. Planerad uttagstid, uppdelad efter inkomstdecil. Rankningen baseras på disponibel inkomst inom åldersgruppen för år 2021.

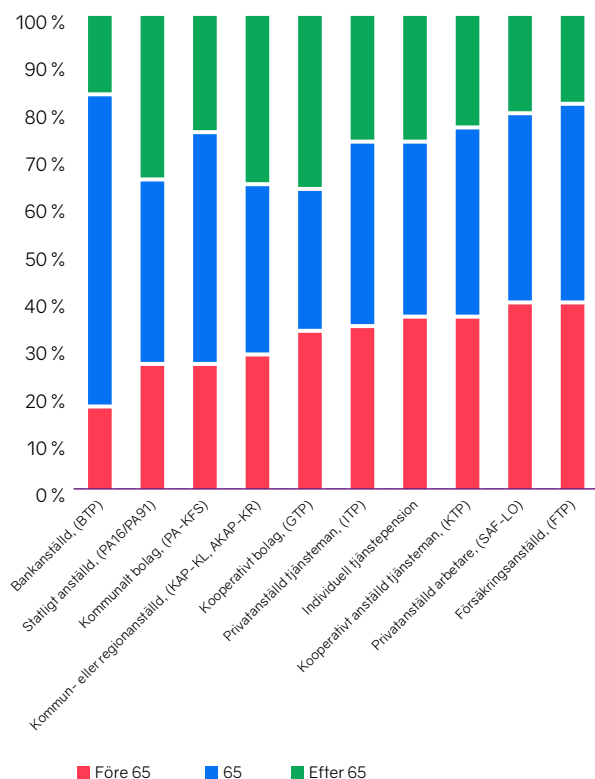
A3.4 Avtalsområde

Till sist visar vi den planerade uttagsåldern och uttagstiden inom olika avtalsområden. Resultaten redovisar i Figur A7 respektive A8.

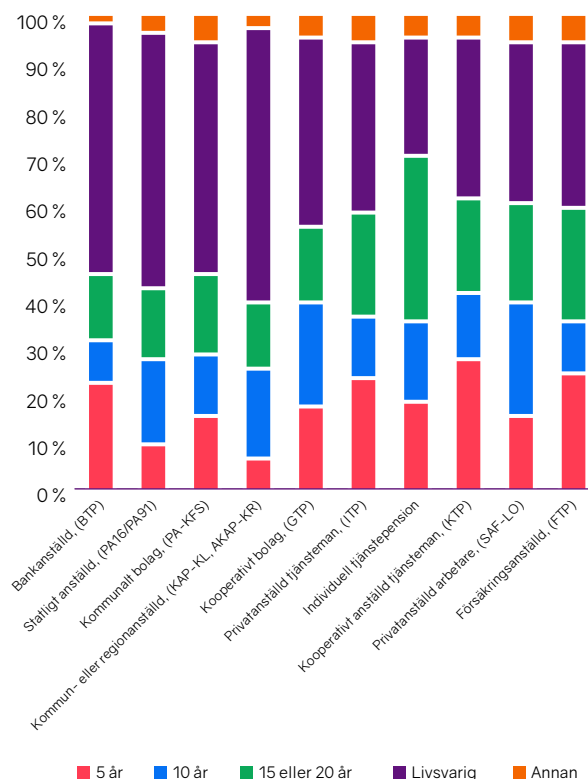
I Figur A7 ser vi att bankanställda (BTP) utmärker sig med en stor andel som planerar att påbörja uttag vid 65 års ålder. Statligt anställda (PA16/PA91) samt kommun- och regionanställda (KAP-KL, AKAP-KR) har färre som planerar uttag före 65 års ålder. Till exempel har privatanställda arbetare (SAF-LO) och anställda i försäkringsbranschen (FTP) likvärdiga andelar som planerar uttag före 65 års ålder.

I Figur A8 framgår att livsvariga uttag är vanligast bland kommun- och regionanställda, bankanställda, anställda i kommunala bolag (PA-KFS) samt statligt anställda. Personer med en individuell tjänstepension väljer livsvariga uttag betydligt mer sällan. Den kortaste uttagstiden på fem år väljs mindre ofta av kommun- och regionanställda, statligt anställda samt anställda i försäkringsbranschen eller kooperativt anställda tjänstemän (KTP).

Figur A7. Planerad uttagsålder uppdelat på avtalsområde.

Figur A8. Planerad uttagstid uppdelat på avtalsområde.

Sammanfattning

Kvinnor och mäns planerade uttagsålder vad gäller tjänstepension är generellt lika, men kvinnors uttag är något mer koncentrerade till åldrarna 63–66.

Kvinnor väljer livsvarigt uttag i större utsträckning än män, men de väljer också oftare kortare uttagstider på fem och tio år.

Det finns ett positivt samband mellan utbildningsnivå och planerad uttagsålder.

Andelen som planerar för livsvarigt uttag ökar med högre utbildningsnivå. Framför allt minskar de tioåriga uttagen till förmån för livsvariga uttag i grupper med högre utbildning.

Andelen sena uttag ökar och tidiga uttag minskar med stigande inkomst.

De med lägst inkomster är mest benägna att ta ut sin tjänstepension på fem år.

Bland de fyra stora avtalen är andelen tidiga uttag lägst bland statligt anställda och högst bland privatanställda arbetare. Bankanställda utmärker sig med flest uttag vid 65 års ålder.

Livsvariga uttag är vanligare inom offentlig sektor än inom privat sektor.

Individuella tjänstepensioner uppvisar den lägsta andelen livsvariga uttag men fler uttag över 15–20 år.

